

Kratke analize
Januar 2021

Urška Lušina, Branka Tavčar

Izpostavljenost podjetniškega sektorja plačilni nesposobnosti v letu 2020

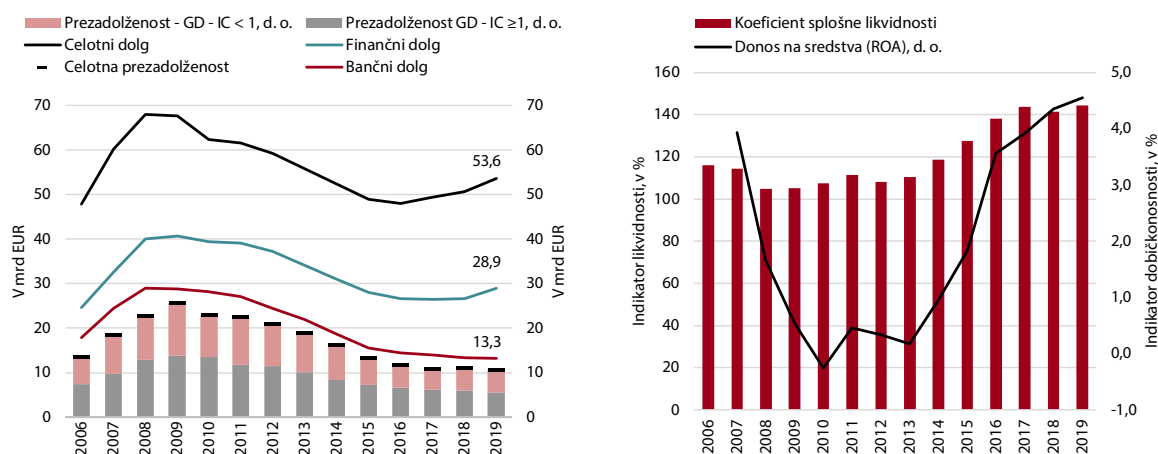
Povzetek

Izpostavljenost podjetniškega sektorja plačilni nesposobnosti se je v letu 2020 z nastopom koronavirusne krize precej povečala. Njeno povečanje uspešno blažijo ugodni pretekli poslovni rezultati podjetniškega sektorja – visoka donosnost, likvidnost in nizka zadolženost ter številni razmeroma zgodaj implementirani ukrepi za zagotavljanje pomoči in likvidnosti gospodarstvu, ki poskušajo slediti dinamiki virusa in naslavlajo najnujnejše težave v gospodarstvu, ob tem pa odpravljajo tudi pomankljivosti do sedaj sprejetih ukrepov.

Kljub ugodnim preteklim poslovnim rezultatom večine podjetij pa so že pred nastopom koronavirusne krize obstajali nekateri ranljivejši segmenti v gospodarstvu – prezadolžena podjetja, katerih težave so se zaradi ukrepov za blažitev posledic epidemije za večino le začasno odložile. Vendar ima njihov najranljivejši segment – najbolj problematična med prezadolženimi podjetji, kljub ukrepom za pomoč gospodarstvu težave in je verjetnost njihovih stečajev precej visoka. Večinoma so to holdingi in lizingi, podjetja iz predelovalnih in strokovno-tehničnih dejavnosti oziroma po velikosti gledano mikro, majhna in srednje velika podjetja. Poleg omenjenih pa se je v letu 2020 verjetnost plačilne nesposobnosti povečala mnogim podjetjem iz storitvenih dejavnosti, ki morajo biti zaradi zaježitvenih ukrepov večinoma zaprta. Vendar so bili podatki glede plačilne nesposobnosti do konca oktobra 2020 vzpodbudni. Večji porast plačilne nesposobnosti se tako pričakuje po izteku ukrepov – v drugi polovici 2021 in v 2022.

Poslovno leto 2019 se je za večino podjetij zaključilo precej uspešno, nato pa sta marca in oktobra 2020 izbruhnili epidemiji koronavirusa in sprejeti so bili številni zaježitveni ukrepi, ki so vplivali na gospodarsko aktivnosti in posledično na likvidnost podjetij. Ugodni pretekli poslovni rezultati podjetniškega sektorja - visoka donosnost, likvidnost in nizka zadolženost (glej Sliko 1) ter razmeroma zgodaj implementirani ukrepi za zagotavljanje pomoči in likvidnosti gospodarstvu so uspešno blažili negativne učinke na gospodarsko aktivnost. Ukrepi tako poskušajo slediti dinamiki virusa in naslavljati najnujnejše težave v gospodarstvu, ob tem pa odpravljati tudi pomanjkljivosti do sedaj sprejetih ukrepov (za povzetek likvidnostnih ukrepov in njihovo realizacijo glej Tabelo 1).¹

Slika 1: Zadolženost, prezadolženost², likvidnost in dobičkonosnost celotnega podjetniškega sektorja³, 2006-2019

Opomba: GD – IC – gospodarske družbe z obrestno pokritostjo (EBITDA / obresti); d.o. – desna os.

Vir: AJ PES, preračuni UMAR.

¹ Več glej v Lušina, 2020.

² Prezadolženost je merjena kot vsota vsega finančnega dolga, ki je višji od petkratnika EBITDA (če je $FV \geq 5$), ali kot celotni finančni dolg (če je $EBITDA < 0$); FV – finančni vzvod (finančni dolg / EBITDA). EBITDA (angl. Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortization) je prosti denarni tok iz poslovanja (dobiček pred obrestmi, davki, deprecijacijo in amortizacijo).

³ Analiza je narejena na podatkih za gospodarske družbe. S poslovnim letom 2016 so se spremenila merila za velikost podjetij (za podrobnosti glej ZGD-1L; čisti prihodki od prodaje in vrednost aktive), tako da v tej analizi za kriterij velikosti uporabljamo edini v obdobju opazovanja nespremenjeni kriterij – povprečno število delavcev v poslovnem letu.

Tabela 1: Pregled sprejetih likvidnostnih ukrepov

Veljavnost	Ukrep	Kratek opis	Predviden znesek	Realizacija
od 29.3.2020 dalje	ZIUOPOK: Zakon o interventnem ukrepu odloga plačila kreditnojemalcev	- odlog plačila obveznosti iz kreditnih pogodb za obdobje 12 mesecev podjetjem, samostojnim podjetnikom, zadrugam, nosilcem kmetijskega gospodarstva in tudi drugim fizičnim osebam; - s PKP6 podaljšanje moratorija za vse kreditnojemalce - do 31.1.2021; vloge bodo lahko oodajali do konca tega leta, odlog pa bo mogoče uveljavljati tudi za posojila, ki bodo sklenjena še letos.	/	Stanje (na dan - 16.10.2020, BS): - število prejetih vlog: 24.622 (okoli 85 % odobrenih; večina prejetih vlog je s strani "Prebivalstva" - 73 %), - znesek odloženih plačil: 475,2 mio EUR (večina odobrena velikim podjetjem - skoraj 42 % ter majhnim in srednjim podjetjem - skoraj 38 %).
od 1.5.2020 do 30.6.2021	ZDLGPE: Zakon o zagotovitvi dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije COVID-19	- poročstva RS; - s PKP6 banke lahko dajo podjetju likvidnostno posojilo v višini do 25 % (in ne več le 10 %) prihodkov od prodaje v letu 2019 oz. v višini dvakratnika (in ne več enkratnika) letnih stroškov dela v letu 2019.	2 mrd EUR	Stanje (na dan - 5.1.2021, SID banka): - vsota glavnih sklenjenih kreditov: približno 48,55 mio EUR (3,3 % predvidene kvote), - vsota glavnih odobrenih kreditov (rezervirana kvota): približno 1,18 mio EUR (0,3 % predvidene kvote), - razpoložljiva kvota: 1.927,6 mio EUR (96,4 % predvidene kvote).
od 14.5.2020 dalje	ZIUZEOP: Zakon o interventnih ukrepih za zajezitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo	- poročstva RS; - 25 % zneska odloženih obrokov obveznosti iz kreditnih pogodb, ki zapadejo v obdobju največ 12 mesecev (za kar je bil dogovorjen odlog), ali - 50 % zneska odloženih obrokov obveznosti iz kreditnih pogodb, ki zapadejo v obdobju 12 mesecev (za kar je bil dogovorjen odlog) - opravljajo dejavnost za katero je bilo z vladnim/ občinskim odlokom določeno, da se opravljanje storitve oz. prodaja blaga, zaradi epidemije začasno prepove in v primeru, da so kreditnojemalci fizične osebe).	200 mio EUR	Stanje (na dan - 30.11.2020, SID banka): - Izdana poročstva RS za sklenjene odloge plačil kreditnih obveznosti po ZIUOPOK v povezavi s 65. členom ZIUZEOP: približno 61,3 mio EUR (30,6 % predvidene kvote).
od marca 2020 dalje	Kreditni, povezani s COVID-19: - prek SID banke - prek Slovenskega podjetniškega sklada (SPS)	- likvidnostno financiranje (SDMKV, MSP9), - financiranje turizma in gostinstva (TURIZEM 1), - financiranje naložb v raziskave, razvoj in inovacije (RRI3, Sklad skladov COVID-19), - različne oblike posrednega financiranja (prek Abanke, Addiko Bank, NKBM in Sberbank), - instrumenti zavarovanj za izvozna podjetja (storitvene in plačilne garancije, tupupshema). - garancije, - mikrokrediti (tudi za turizem in gostinstvo ter problemska in obmejna problemska območja), - zagonske spodbude, - posebne spodbude: za lesarstvo, za digitalno transformacijo podjetij.	/	Stanje (SID banka): - število podprtih podjetij in občin: več kot 900, - znesek financiranja: 500 mio EUR (1. val: 300 mio EUR, 2. val: 200 mio EUR), - znesek zavarovanj in pozavarovanj (doma in v tujini): 1,3 mrd EUR (1. val: 900 mio EUR, 2. val: 400 mio EUR). Stanje (SPS): - število podprtih projektov: 4.900, - znesek finančne in vsebinske podpore: 155 mio EUR.

Opomba: PKP6 – šesti paket ukrepov za omilitev posledic epidemije; RS – Republika Slovenija.

Vir: Banka Slovenije, SID banka in Slovenski podjetniški sklad.

Kljub ugodnim poslovnim trendom večine podjetij pa so se nekatera prezadolžena podjetja že pred izbruhom obeh epidemij soočala s težavami, ki so jih sprejeti ukrepi za blažitev posledic epidemije le začasno odložili. Med prezadolženimi podjetji je bilo tako že v 2019 okoli 47 % dolga takšnega, da ga podjetja niso zmogla tekoče financirati, zaradi nizkega ali še celo negativnega denarnega toka iz poslovanja ($IC < 1$)⁴ je bil pod vprašaj postavljen njihov obstoj (glej Sliko 1). Struktura prezadolženosti kaže, da je bilo v 2019 več kot 20 % skupne prezadolženosti skoncentrirane v holdingih in lizingih, več kot 10 % pa so je imele še nepremičninska dejavnost, trgovina, predelovalne in strokovno-tehnične dejavnosti. Po velikosti gledano pa večino prezadolženih podjetij predstavljajo MSP (večinoma mikro podjetja; glej Tabelo 2). Prezadolžena podjetja so tako svoje težave, predvsem zaradi različnih oblik pomoči za ohranjanje zaposlenosti, odlogov plačil davkov in obveznosti iz kreditnih pogodb (ZIUOPOK - kar tri četrtine vlog je bilo vloženih v prvem mesecu veljave zakona), samo začasno odložila in pričakuje se, da bodo njihove težave vidnejše po izteku ukrepov, kar naj bi bilo v drugi polovici 2021 in v 2022.

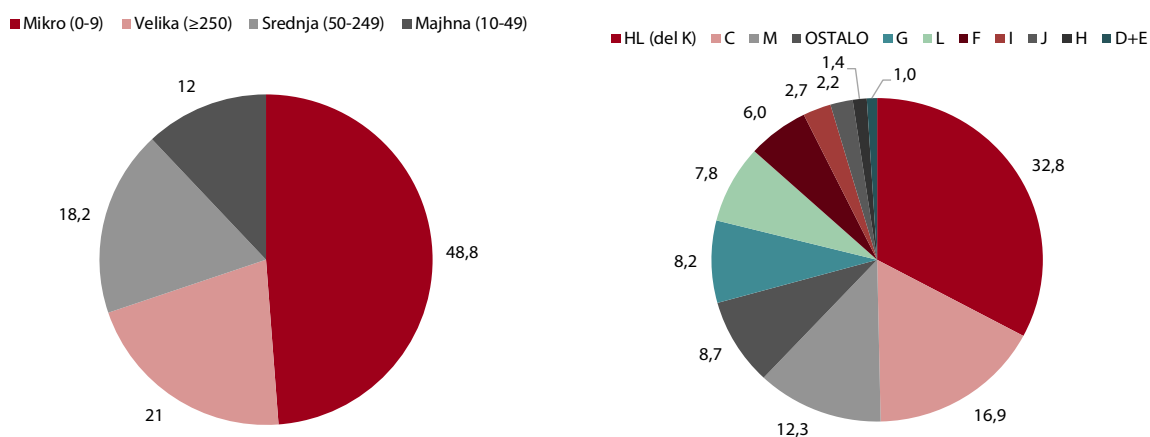
⁴ IC – obrestna pokritost (EBITDA / obresti).

Tabela 2: Struktura prezadolženosti, glede na velikost in izbrane dejavnosti prezadolženih podjetij (v %), 2019

	Mikro (0-9)	Majhna (10-49)	Srednja (50-249)	MSP - skupaj	Velika (≥250)	Prezadolžena - skupaj
Predelovalne dej. (C)	2.3	2.3	2.2	6.8	5.7	12.5
Energetika (D+E)	1.2	0.2	0.0	1.4	3.3	4.7
Gradbeništvo (F)	4.9	0.2	0.2	5.3	0.0	5.3
Trgovina (G)	6.3	1.4	2.0	9.7	3.7	13.4
Promet in skladiščenje (H)	0.9	0.1	0.5	1.5	0.1	1.6
Gostinstvo (I)	2.2	0.4	0.4	3.0	0.1	3.1
Komunikacijske dej. (J)	0.9	0.4	0.2	1.5		1.5
Nepremičninska dej. (L)	13.9	0.7		14.6		14.6
Strokovno-tehnične dej. (M)	8.7	1.2	0.8	10.7	1.8	12.5
Holdingi in lizingi (del K)	8.8	4.4	9.7	22.9		22.9
OSTALO (A, B, del K, N, R, S, O-Q, U)	5.1	1.5	0.8	7.4	0.5	7.9
Prezadolžena - skupaj	55.2	12.8	16.8	84.8	15.2	100.0

Opomba: MSP – mikro, majhna in srednje velika podjetja; upoštevan kriterij za velikost podjetja: povprečno število delavcev v poslovnem letu.
Vir: AJPES, preračuni UMAR.

Najbolj problematična med prezadolženimi podjetji iz leta 2019 imajo, kljub ukrepom za pomoč gospodarstvu, že sedaj precejšnje težave in verjetnost za njihove stečaje je razmeroma visoka. To so podjetja, ki imajo finančni dolg in negativen EBITDA.⁵ Po velikosti gledano večino najbolj problematičnih podjetij predstavljajo MSP (skoraj 80 %; predvsem mikro podjetja). Po dejavnostih je bilo več kot 30 % skupne prezadolženosti teh podjetij skoncentrirane v holdingih in lizingih, več kot 10 % pa so jih imele še predelovalne dejavnosti in strokovno-tehnične dejavnosti (glej Sliko 2).

Slika 2: Struktura prezadolženosti (oz. finančnega dolga), glede na velikost in izbrane dejavnosti najbolj problematičnih podjetij (v %), 2019

Opomba: C – predelovalne dej., D+E – Energetika, F – gradbeništvo, G – trgovina, H – promet in skladiščenje, HL – holdingi in lizingi, I – gostinstvo, J – komunikacijske dej., L – nepremičninska dej., M – strokovno-tehnične dej., OSTALO⁶ – A, B, del K, N, R, S, O-Q, U.

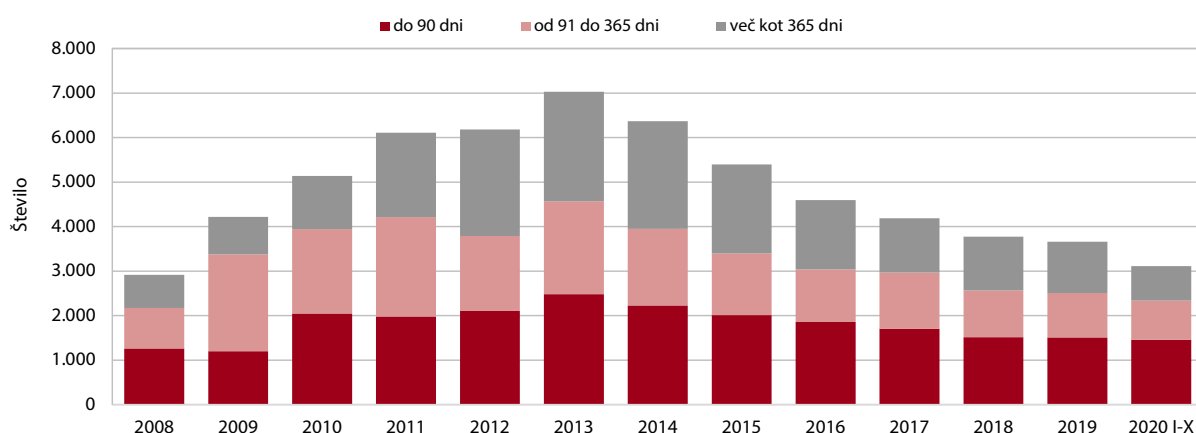
⁵ V 2019 je bilo takih 15,7 % vseh podjetij, ki so zaposlovala 5,4 % vseh zaposlenih in so ustvarila 1,6 % dodane vrednosti vseh podjetij. Njihova prezadolženost oz. finančni dolg je znašal 4,7 mrd EUR (kar predstavlja 43,8 % prezadolženosti oz. 16,4 % finančnega dolga vsega podjetniškega sektorja). Njihov delež v celotnem bančnem dolgu bančni dolg pa je bil 5,7 %.

⁶ OSTALO (A, B, del K, N, R, S, O-Q, U) – A – Kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo, B – Rudarstvo, del K – Finančne in zavarovalniške dejavnosti, N – Druge raznovrstne poslovne dejavnosti, O – Dejavnost javne uprave in obrambe; dejavnost obvezne socialne varnosti, P – Izobraževanje, Q – Zdravstvo in socialno varstvo, R – Kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti, S – Druge storitvene dejavnosti, T – Dejavnost gospodinjstev z zaposlenim hišnim osebjem; proizvodnja za lastno rabo, U – Dejavnost eksteritorialnih organizacij in teles.

Vir: AJPES, preračuni UMAR.

Poleg problematičnih prezadolženih podjetji se je v 2020 povečala verjetnost plačilne nesposobnosti mnogim podjetjem iz storitvenih dejavnosti, ki morajo biti v skladu s preventivnimi ukrepi za preprečevanje širitve virusa, zaprta. Podjetja iz: (i) gostinstva (katerega del je tudi turizem), (ii) prometa in skladiščenja – del, ki je močno vezan na turizem in (iii) kulturno, razvedrilnih in rekreacijskih dejavnosti in (iv) drugih dejavnosti, morajo biti večinoma zaprta. Ukrepi delnega subvencioniranja fiksnih stroškov, različni ukrepi za ohranjanje zaposlenosti, moratoriji na davke in kredite, obsežno likvidnostno financiranje vseh podjetij in namensko financiranje turizma, gostinstva ter naložb v raziskave, razvoj in inovacije s strani SID banke in Slovenskega podjetniškega sklada, morda ne bodo v celoti uspela nadomestiti izpada prihodkov, zaradi začasnega zaprtja. Rizična so tudi nekatera start-up podjetja, iz strokovno-tehničnih dejavnosti (M), ki so za svoje poslovanje potrebovala precej zagonskega kapitala, a imajo sedaj omejene zmožnosti za lansiranje in prodajo svojih produktov na trgu. Kljub temu pa so podatki: (i) število pravnih oseb, po številu dni evidentiranih neporavnanih obveznosti, (ii) število začelih stečajnih postopkov nad gospodarskimi družbami in samostojnimi podjetniki ter (iii) število osebnih stečajev, za deset mesecev leta 2020 še dokaj vzpodbudni. Povprečno mesečno število pravnih oseb z neporavnanimi obveznostmi je bilo v prvih desetih mesecih letošnjega leta za 15,5 % manjše kot v enakem obdobju lani, povprečni dnevni neporavnani zneski pa so bili nižji za tretjino (33,4 %; glej Sliko 3). Število neplačnikov se je zmanjšalo v vseh dejavnostih, najbolj v trgovini (128), gradbeništvu ter strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih (po 88). Skoraj tri četrtine (71,7 %) pravnih oseb z neporavnanimi obveznostmi je mikro družb, ki dolgujejo več kot polovico vseh dospelih neporavnanih obveznosti, medtem ko je delež malih družb 4 %, njihov delež povprečnega dnevnega zneska neporavnanih obveznosti pa je 19 %. Podatki o številu začelih stečajev za prvih deset mesecev leta še niso dosegli najvišje točke (glej Tabeli 3 in 4). Njihovo število z zamikom narašča, saj je Zakon o interventnih ukrepih za zaježitev COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljanke in gospodarstvo (ZIUZEOP) odložil izvrševanje sklepov o izvršbi.⁷ Večji porast se pričakuje v začetku leta 2021. Slednjega bi pa lahko v nadaljevanju blažila: (i) do 30. 6. 2021 podaljšana in s šestim paketom ukrepov za omilitev posledic epidemije (PKP6) tudi prilagojena ter do sedaj še v večini neizkoriščena shema jamstev Republike Slovenije (po ZDLGPE) – na voljo je še 1.927,6 mio EUR jamstev, (ii) do sedaj le v višini slabe tretjine izkoriščena shema jamstev Republike Slovenije (po ZIUZEOP) – na voljo je še 138,7 mio EUR, (iii) podaljšani moratoriji na odplačevanje kreditov in (iv) različni likvidnostni krediti SID banke in Slovenskega podjetniškega sklada.

Slika 3: Število pravnih oseb, po številu dni evidentiranih neporavnanih obveznostih, 2008–oktober 2020

Vir: AJPES.

⁷ Več glej v Tavčar, 2020..

Tabela 3: Število začeti stečajnih postopkov, po dejavnostih, 2019 - prvih deset mesecev leta 2020

	Gospodarske družbe		Samostojni podjetniki	
	2019	2020 I - X	2019	2020 I - X
A	5	4	2	2
B	1	0	0	0
C	107	75	7	8
D	8	2	0	0
E	24	7	1	0
F	212	162	25	14
G	238	202	22	20
H	95	64	15	4
I	108	106	19	11
J	46	30	2	0
K	18	8	2	1
L	41	15	0	3
M	140	95	10	7
N	45	30	6	1
O	0	0	0	0
P	1	10	0	0
Q	1	1	0	0
R	8	3	3	1
S	18	8	9	4
SKUPAJ	1.116	822	123	76

Vir: AJPES, Poslovni register Slovenije.

Tabela 4: Število osebnih stečajev in zneski prijavljenih terjatev (v mio EUR)

Leto	Začeti osebni stečaji	Končani osebni stečaji	Zneski prijavljenih terjatev v mio EUR
2019	1.901	3.502	369,9
2020	1.421	2.478	251,7

Vir: Vrhovno sodišče RS.

Literatura in viri

1. **Do sredine oktobra dobrih 24.000 vlog za odlog plačila kreditne obveznosti; podjetjem 390 mio evrov likvidnostnih kreditov.** (26. 10. 2020). Ljubljana. Pridobljeno na: <https://www.bsi.si/mediji/1563/do-sredine-oktobra-dobrih-24000-vlog-za-odlog-placila-kreditne-obveznosti-podjetjem-390-mio-evrov-likvidnostnih-kreditov>.
2. **Lušina, Urška.** (2020). Zadolženost podjetniškega sektorja. Ljubljana. Pridobljeno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/2020_9_Zadolzenost_Lusina/Zadolzenost_podjetniskega_sektorja.pdf.
3. **Podjetja se iz covid zanke rešujejo tudi z zadolževanjem.** (7. 12. 2020). Ljubljana. Pridobljeno na: <https://www.sid.si/o-banki/mediji-o-nas>.
4. **Poroštvo RS (ZDLGPE).** (5. 1. 2020). Ljubljana. Pridobljeno na: <https://www.sid.si/banke/porostvo-rs-zdlgpe>.
5. **Poroštvo RS (ZIUZEOP).** (5. 1. 2020). Ljubljana. Pridobljeno na: <https://www.sid.si/banke/porostvo-rs-ziuzeop>. <https://www.sid.si/banke/porostvo-rs-ziuzeop>.
6. **SPS – Skupaj smo močnejši.** (19. 10. 2020). Maribor. Pridobljeno na: https://podjetniskisklad.si/images/DOGODKI/SKUPAJSMOMOCNEJSI/SKUPAJ-SMO-MONEJI_16.10.2020.pdf.
7. **SID banka: Korona.** (28. 11. 2020). Ljubljana. Pridobljeno na: <https://www.sid.si/korona/>.
8. **SID banka bo slovenskim podjetjem zaradi drugega vala epidemije COVID- 19 pomagala s prilagojenimi oblikami financiranja ter instrumenti zavarovanja.** (3. 11. 2020). Ljubljana. Pridobljeno na: https://www.sid.si/sites/www.sid.si/files/documents/sporocilo_za_javnost_rii_in_sdmkv_drugi_val_epidemije_final_1.pdf.
9. **Slovenski računovodski standardi 2006.** (27. 12. 2005). Ljubljana, Uradni list RS št. 118/2005.
10. **Standardna klasifikacija dejavnosti 2008.** (2010). Ljubljana. Pridobljeno na: <https://www.stat.si/doc/pub/skd.pdf>.
11. **Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida za gospodarske družbe.** (različna leta). Ljubljana: AJPEŠ.
12. **Tavčar, Branka.** (2020). Plačilna sposobnost poslovnih subjektov v Sloveniji. Ljubljana. Pridobljeno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Placilna_sposobnost_poslovnih_subjektov_v_Sloveniji/Placilna_sposobnost_poslovnih_subjektov_v_Sloveniji_P.pdf.
13. **Ukrepi Slovenskega podjetniškega sklada za omilitev posledic koronavirusa.** (28. 11. 2020). Pridobljeno na: Ljubljana, <https://www.podjetniskisklad.si/sl/novice-in-objave/novice/sporocila-za-javnost/687-ukrepi-slovenskega-podjetniskega-sklada-za-omilitev-posledic-koronavirusa>.
14. **Zakon o interventnem ukrepu odloga plačila obveznosti kreditojemalcev (ZIUPOPK).** (28. 3. 2020). Ljubljana. Pridobljeno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8184>.
15. **Zakon o interventnih ukrepih za omilitev posledic drugega vala epidemije COVID-19 (ZIUOPDVE).** (25. 11. 2020). Ljubljana. Pridobljeno na: <https://imss.dz-rs.si/IMIS/ImisAdmin.nsf/ImisnetAgent?OpenAgent&2&DZ-MSS-01/e2eba6dc03fbeb1e34ce614e8b0cb72b2b28660e8e36c06d99e00b9dd7ab159f>.
16. **Zakon o interventnih ukrepih za zaježitev epidemije COVID-19 in omilitev njenih posledic za državljane in gospodarstvo (ZIUZEOP).** (10. 4. 2020). Ljubljana. Pridobljeno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8190#>.
17. **Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o gospodarskih družbah (ZGD-1L).** (24. 7. 2015). Ljubljana. Pridobljeno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6845>.

18. **Zakon o zagotovitvi dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije COVID-19 (ZDLGPE)**. (30. 4. 2020). Ljubljana. Pridobljeno na:
<http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8197>.

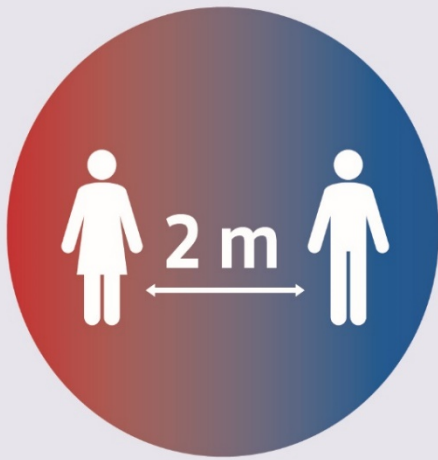
#OstaniZdrav

Imam izbiro. Ravnam Odgovorno.

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE

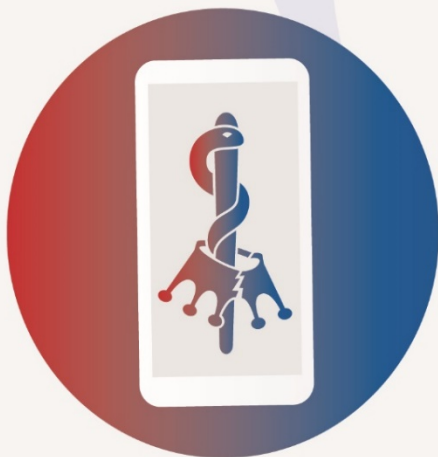
www.gov.si/ostanizdrav

Razdalja 2 m

**Redno umivanje in
razkuževanje rok**

**Vključena aplikacija
#OstaniZdrav**

**Nošenje zaščitne
maske**

**Naložite si
#OstaniZdrav
še danes.**